

Заборонені методи ведення війни

Напад на персонал чи об'єкти, задіяні у наданні гуманітарної допомоги

Умови, в яких проводяться активні бойові дії, безпосередньо впливають на цивільне населення. Негативні наслідки можуть стосуватися базових потреб цивільних осіб, наявності достатньої кількості продуктів харчування, доступу до медичної допомоги тощо. З огляду на це нормами МГП закріплено особливий статус для гуманітарної допомоги та персоналу гуманітарних місій і, відповідно, заборонено напад на такі об'єкти чи представників цих місій.

Характеристика порушення МГП:

- учинене в умовах збройного конфлікту міжнародного характеру та пов'язане з ним;
- виконавець вчиняє активний напад із метою перешкоджання наданню гуманітарної допомоги в районі збройного конфлікту;
- напад здійснюється на персонал, об'єкти, матеріали, підрозділи чи транспортні засоби, задіяні у здійсненні гуманітарної допомоги або в місії з підтримання миру ООН;
- відповідний персонал та об'єкти гуманітарної допомоги користуються захистом відповідно до положень МГП, передбаченим для цивільних осіб і цивільних об'єктів;
- виконавець має умисел на напад на об'єкти гуманітарної допомоги чи гуманітарні місії.

Під нападом на персонал та об'єкти гуманітарних місій можуть розумітися **будь-які дії, вчинені стороною збройного конфлікту, які прямо спрямовані на ці місії та мають на меті спричинити шкоду особам, транспортним засобам, безпосереднім об'єктам місії.**

Захист персоналу та об'єктів гуманітарної місії прирівнюється до захисту цивільних осіб й об'єктів в умовах збройного конфлікту.

Окремо нормами МГП закріплено загальні гарантії постачання гуманітарної допомоги для цивільного населення у зоні конфлікту відповідно до *статті 23 Конвенції про захист цивільного населення від 12.08.1949, статті 70 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12.08.1949, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 08.06.1977.*

В умовах збройного конфлікту сторони мають забезпечувати допуск гуманітарної допомоги до тих осіб, які її потребують. Це стосується організації та діяльності спеціалізованих місій, які можуть підтримуватися нейтральними державами, Міжнародним комітетом Червоного хреста,

Об'єднаних Націй та її інституціями, а також іншими ініціативами, спрямованими на задоволення базових потреб цивільного населення у зоні конфлікту.

Захист цих місій також пов'язаний зі статусом відмітних емблем і знаків, за допомогою яких можна вирізнити об'єкти та персонал місії і захистити їх від здійснення прямого нападу.

Важливим аспектом у роботі гуманітарних місій є **згода сторін збройного конфлікту** на це (положення закріплено у статті 70 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12.08.1949, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 08.06.1977, та статті 18 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12.08.1949, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II) від 08.06.1977).

- Залежно від обставин **сторони змушені надати згоду** на роботу гуманітарних місій, якщо буде встановлено, що цивільному населенню загрожують складні умови через відсутність продуктів харчування, питної води, ліків і медичної допомоги.
- Гуманітарна місія/організація **надає допомогу неупереджено** та всім, хто її потребує.
- Робота такої місії/організації може виправити ситуацію, що склалася із цивільним населенням.
- **Доступ** такої місії/організації до потрібних об'єктів **не може бути безпідставно відхилений**.

Хоча згода на роботу гуманітарної місії/організації не може бути відкликана у довільному порядку, практика визнає, що зацікавлена сторона збройного конфлікту може здійснювати контроль над діяльністю такої місії/організації. Але це не означає, що через такий контроль сторона може виправдати створення ризиків для персоналу місії чи об'єктів гуманітарної допомоги. Навіть якщо робота гуманітарної місії охороняється озброєними представниками сторони збройного конфлікту, то персонал та об'єкти місії не стають законними цілями нападу. Крім того, персонал із надання гуманітарної допомоги має поважати та дотримуватися національного законодавства щодо доступу до території й поважати вимоги безпеки в зоні конфлікту.

Сторони конфлікту мають дозволити вільний прохід для всіх партій медичних і лікарських засобів, призначених лише для цивільних осіб, і вільний проїзд усіх партій основних продуктів харчування, одягу та загальнозміцнювальних засобів, призначених для дітей і вагітних жінок.

Також сторона збройного конфлікту, яка здійснює облогу, блокаду чи накладає ембарго на гуманітарну допомогу, що спричиняє голод серед цивільного населення, має *виконати свій обов'язок і забезпечити доступ до гуманітарної допомоги тих, хто її потребує*. Обов'язок держави, яка відповідає за окуповані території, щодо забезпечення цивільного населення продуктами харчування і медичними засобами закріплено у статті 55 Конвенції про захист цивільного населення від 12.08.1949.

Над довідкою працювали:
Павлюк Аліна (Офіс Генерального прокурора)
Лисенко Марія (JustTalk)